

Използване на музикални произведения в телевизионни продукти

Use of Musical Works in Television Products

Димитрина Папагалска*

Въведение

Телевизионната и музикалната индустрии са творчески индустрии, чиито характеристики предполагат наличието и поддържането на различни проявления на бизнес отношения помежду им. От гледна точка на телевизионната индустрия, тези отношения се проявяват при създаването на специфичните за нея творчески продукти – телевизионни програми, предавания, сериали и автореклами.

Основният творчески продукт от дейността на телевизионните оператори¹ – телевизионната програма, има различни разновидности според профила си. Така например има програми, които са политематични, филмови, спортни и музикални. От всички програми, създадени от български телевизионни оператори, общо 21 са музикални². При тях е налице използване на музикалните произведения в непроменен вид за целта, за която са били създадени (например музикален видеоклип, лирик видео и т.н.).

Телевизионните предавания също се делят на различни видове според творческото съдържание в тях. Те могат да бъдат информационни, образователни, забавни, детски, музикални и други. За 2019 г. в българския телевизионен ефир са излъчени общо 855 745 часа телевизионни предавания, от които 119 010 часа (или почти 14%) са на музикални предавания³. Наличието на

музикални произведения в телевизионните предавания не е ограничено до музикалните такива и може да се наблюдава и в останалите разновидности, като без значение от вида на предаването, музикалното произведение може да бъде в непроменен вид, специално създадено за целите на предаването или синхронизирано.

Безспорно е и наличието на музикални произведения и в останалите разновидности на телевизионни продукти – телевизионните сериали и авторекламите на сериали и предавания. При тях е налице или създаване на музикално произведение специално за целите на сериала/предаването, или т.нар. синхронизиране на вече създадени музикални произведения.

В зависимост от това дали телевизионният оператор желае да използва музикалните произведения в непроменен вид или иска да ги синхронизира в някои от продуктите си, той се нуждае от разрешение от съответните правноносителни, което най-общо може да получи по следните начини:

- лично от тях;
- от субектите за колективно управление на права, които управляват правата за излъчване, предаване и препредаване на музикалните произведения в непроменен вид на съответната територия;
- от музикалните издатели, които управляват правата за синхронизация на съответните правноносителни за територията, на която телевизионният оператор осъществява своята дейност.

Специфична особеност на телевизионното предаване, телевизионния сериал и авторекламата на такива е, че те най-често стигат до крайните потребители чрез включването в програмата на телевизионния оператор. Развитието на технологиите и улесненият достъп до интернет засилват желанието на потребителите за достъп до тези продукти в избрано от тях време и място чрез различни дигитални платформи. Избраните от телевизионния оператор канали за

¹ Телевизионен оператор - доставчик на телевизионни линейни медийни услуги въз основа на програмна схема. Доставчик на медийни услуги - лице, което носи редакционна отговорност за избора на съдържанието на медийната услуга и определят начина, по който тя е организирана (чл. 4 от ЗРТ).

² По данни на predavatel.com

³ По данни на НСИ

* ас. д-р Димитрина Папагалска
Институт интелектуална собственост и технологичен трансфер,
УНСС

разпространение на тези продукти са един от факторите при формирането на цената, на която телевизионният оператор, който ги създава и/или разпространява, придобива права за използване на музикалните произведения в тях. Така например при разпространение на телевизионния продукт и посредством дигитални платформи, цената на разрешението за включване на музикалното произведение в него, обикновено е по-висока отколкото в случаите, в които телевизионният продукт се разпространява чрез конвенционалния метод – включване в програмата на телевизията.

Използване на музикалното произведение в непроменен вид

В случаите, в които телевизионните продукти се използват музикални произведения в непроменен вид, е необходимо телевизионният оператор да сключи договор с организациите за колективно управление на права (ОКУП) Музикаутор⁴ и Профон⁵. По силата на тези договори, операторът получава неизключителните права за използване на всички закриляни музикални и/или литературни произведения, свързани с музика, включени в репертоара на Музикаутор, които вече са били разгласени или които ще бъдат разгласени по време на действието на договора, както и неизключителните права за използване на звукозаписи, записи на музикални аудиовизуални произведения и съответно на съдържанията се в тях изпълнения, включени в репертоара на Профон, които вече са били разгласени или които ще бъдат разгласени по време на действието на договора. Операторът може да излъчва и предава горепосочените произведения само до нуждите на конкретната телевизионна програма при условие че не променя самото музикално произведение и за това дължи възнаграждение на двете ОКУП според тарифите, утвърдени от Министерството на културата⁶.

⁴ Музикаутор е сдружение за колективно управление на авторски права с нестопанска цел на композитори, автори на литературни произведения, свързани с музика, и музикални издатели с цел колективното управление на авторските им права.

⁵ Профон е сдружение за колективно управление на сродни права с нестопанска цел на продуцентите на звукозаписи и музикални видеозаписи и на артистите изпълнители.

⁶ Тарифата на Музикаутор: <https://bit.ly/3cGtsG5>

Тарифата на Профон: <https://bit.ly/3n2oqsj>

Освен ОКУП, други субекти за колективно управление на права, съгласно промени в Закона за авторското право и сродните му права (ЗАПСР) от 2018 г., са т.нар. независими дружества за управление на права (НДУП). Те също управляват правата на своите членове на колективна основа, но са търговски дружества и за разлика от ОКУП не се контролират от носителите на права и не се притежават от тях. Към настоящия момент, регистрираните в Министерство на културата НДУП извършват само дейности по отношение на публичното изпълнение на музика и не могат да предоставят на телевизионните оператори разрешение за излъчване и предаване на музикалните произведения на правноносителите, които представляват.

Синхронизация на музикално произведение в телевизионна продукция

Синхронизацията се изразява в комбинирането на едно произведение, обект на авторско право или на част от него, с друго произведение, също обект на авторско право. В случая става въпрос за синхронизация на музикално произведение⁷ в телевизионно предаване или сериал, както и в авто рекламите на такива. За целта е необходимо изричното съгласие на правноносителите върху съответното музикално произведение. Правноносителите не отстъпват тези свои права на Музикаутор и Профон, поради което дори телевизионният оператор да има сключен договор с тези ОКУП, то той няма как по силата на тези договори да придобие и права за синхронизация на избраните от него музикални произведения.

Това съгласие телевизионните могат да получат индивидуално – от съответните правноносителите върху музикалното произведение, което желаят да използват или чрез посредничеството на т.нар. музикални издатели. Последните са именно организациите, на които правноносителите отстъпват права за синхронизация на техните произведения.

В зависимост от вида на избраното музикално произведение синхронизацията може да бъде на музикално произведение от т.нар. известен репертоар или от каталози за продукционна музика.

⁷ Изключение е синхронизацията на фолклорна творба, при която няма възможност да бъдат идентифицирани титулярите на интелектуална собственост върху оригиналното произведение.

Синхронизация на музикално произведение от известния репертоар

В този случай телевизионният оператор иска да включи в своя продукция музикално произведение, което е от известния репертоар (т.е. вече е разгласено и е предназначено за потребление като самостоятелно музикално произведение, а не за включване в друг творчески продукт, както е случаят с т.нар. продукционна музика, която ще разгледаме в следващата точка) и което е с действаща авторскоправна закрила. Предвид това, че договарянето на това разрешение на индивидуална основа директно със съответните правноносителите е времеемък, труден и бавен процес, ползвателите по-често прибягват до посредничеството на съответните музикални издатели, които представляват правноносителите за съответната територия. За целта, телевизионният оператор предоставя на издателя информация относно:

- телевизионния продукт, в който ще бъде използвано произведението и неговите характеристики;
- концепция за използване на музикалното произведение в телевизионния продукт;
- обем от музикално произведение, което операторът желае да използва;
- желаните действия по използване на телевизионния продукт със синхронизираното в него музикално произведение и др., по искане на музикалния издател.

Музикалният издател отправя запитване към съответните правноносителите, предоставяйки им цялата налична информация, на база която те вземат решение дали да разрешат синхронизацията и определят условията за това, в т.ч. финансовите. Мотивите за отказ от даване на разрешение често са свързани с неодобрението на предложената концепция, липса на доверие към телевизионния оператор, нежелание за асоциация на музикалното произведение с предложения телевизионен продукт и др. При даването на разрешение и постигането на съгласие с предложените условия, музикалният издател от името на правноносителите сключва договор с телевизионния оператор, предмет на който е лицензирането на музикалното произведение за целите на синхронизацията при договорените

условия. За разлика от договорите, които телевизионните оператори сключват с ОКУП, при този вид договори възнаграждението не е фиксирано в предварително утвърдена тарифа и се договаря свободно между страните. Някои от факторите, които оказват влияние при формирането на цената на лицензията по тези договори са:

- територия на разпространение на телевизионния продукт;
- вид на лицензията;
- срок на лицензията;
- дължина на откъса на музикалното произведение, който ще бъде използван в телевизионния продукт;
- канали за разпространение на телевизионния продукт и др.

След сключването на договора и изплащането на възнаграждението по него, съответните правноносителите получават своя дял от него. Освен него, след създаването и разпространението на телевизионния продукт с включеното в него музикално произведение, правноносителите, като членове на ОКУП получават и последващи отчисления от разпространението на програмата с включената в нея синхронизация на музикално произведение.

Синхронизация на музикално произведение от каталог за продукционна музика

Продукционната музика включва музикални произведения, които са предназначени за синхронизиране с други творчески продукти, в т.ч. дори други музикални произведения. Характерно за продукционните музикални произведения е кратката им продължителност и отсъствието на вокали. Тези произведения се класират в каталози, съдържащи стотици/хиляди заглавия и се категоризират според използваните в тях музикални инструменти, темпо, стил, жанр, настроение, асоциации, които предизвикват и др., което помага на телевизионните оператори по предварително определени критерии да изберат такива музикални произведения, които да отговорят в най-голяма степен на програмната необходимост. Правноносителите върху тези произведения се представляват от музикалните издатели, които посредничат между тях и телевизионните оператори в

договарянето на условията за използване на музикалните произведения. Телевизионните оператори използват тези произведения най-често за т.нар. „джингли“ и „шапки“. Джинглите са с много кратка продължителност и могат да бъдат използвани многократно в епизодите на телевизионните предавания, в рекламни блокове и др. „Шапките“ се открояват с по-голяма продължителност и с тежестта на това да напомнят или подскажат на аудиторията какво предстои да бъде излъчено в телевизионната програма.

В сравнение с използването на музика от известния репертоар, използването на продукционна музика от страна на телевизионния оператор има своите предимства. Това могат да бъдат:

- възможност за получаване на изключително право за използване на музикалното произведение на определена територия;

- по-ниската цена на лицензията;

- икономия на време и ресурси поради опростена процедура по получаване на разрешение и договаряне на условията по договора с правоносителите и др.

При сключване на съответния договор, телевизионният оператор получава правото да използва продукционната музика според условията в него. Специфично за българската телевизионна индустрия е наличието на възможност за сключване на договори с музикални издатели за изключителното/неизключителното ползване на цели каталози с продукционна музика, чрез което се осигурява ограничен, но многообразен ресурс при необходимост от нови музикални произведения за включване в телевизионни продукти.

Заключение

За да функционира в условия на масово потребление на творчески продукти и да поддържа своята конкурентоспособност, както и високите стандарти на телевизионните си продукти, телевизионният оператор включва в тях и други обекти на интелектуална собственост. В практиката съществуват различни възможности за използване на музикални произведения в телевизионни

продукти – в непроменен вид за целта, за която са били създадени или чрез синхронизирането им в многообразието от други творчески продукти, които операторът включва в своята програма. Правоносителите върху тези произведения заслужават дължимото им възнаграждение за съответните видове използване, което може да се получи директно от тях или чрез посредничеството на организации, на които правоносителите са отстъпили за управление съответните категории права. Навременното уреждане на тези права е от ключово значение както за поддържането на добрия имидж на съответния телевизионен оператор, така и за възмездяването на косвения принос, който авторите и носителите на сродни права безспорно имат за полезността, която телевизионния продукт носи на крайните си потребители.

Библиография:

1. Закон за avtorskoto parvo i srodnite mu prava, Obn. DV. br. 56 ot 20 yuni 1993 g.
2. Закон za radioto i televiziyata, DV. br. 138 ot 24 noemvri 1998 g.